

บทที่ ๔

การอภิปรายผลของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานเบื้องต้นของการวิจัยไว้ดังนี้

๑. มีความแตกต่างระหว่างบุคลิกลักษณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุดและที่ไม่มีเพื่อน
๒. มีความแตกต่างระหว่างบุคลิกลักษณะของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุดและนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุด
๓. มีความแตกต่างระหว่างบุคลิกลักษณะของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาที่ไม่มีเพื่อนและนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาที่ไม่มีเพื่อน
๔. มีความแตกต่างระหว่างบุคลิกลักษณะของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุดและที่ไม่มีเพื่อน
๕. มีความแตกต่างระหว่างบุคลิกลักษณะของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุดและที่ไม่มีเพื่อน

จากการใช้แบบทดสอบที่ดัดแปลงมาจาก The Omnibus Personality Inventory Form F กับตัวอย่างประชากร ผลปรากฏดังนี้

๑. การเปรียบเทียบบุคลิกลักษณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุดและที่ไม่มีเพื่อน (ตารางที่ ๑) ผลที่ได้ปรากฏว่านักเรียนทั้งสองกลุ่มมีบุคลิกลักษณะที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในด้านลักษณะการควบคุมความคิดอย่างลึกซึ้ง เซิงนามธรรม (TI) ลักษณะที่มโนเชิงทางทฤษฎี (TO) ลักษณะทางสุนทรีย์ภาพ (ES) ลักษณะเป็นตัวของตัวเอง (Au) ลักษณะความโน้มน้าวเชิงทางศาสนา (RO) ลักษณะทางความสัมพันธ์ทางสังคม (SE) ลักษณะการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด (IE) ลักษณะบุรณาภาพ
- ไม่ตัวบุคคล (PI) ลักษณะแสดงระดับความกังวลใจ (AL) ลักษณะห่วงใยในสวัสดิภาพของบุคคลอื่น (Am) ลักษณะการให้คุณค่าของสิ่งนั้นนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

(PO) ลักษณะความเป็นชายหญิง (MF) และลักษณะความลำเอียงในการตอบสนอง (RM) แต่นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีแนวโน้มที่จะแตกต่างกันในด้านลักษณะทางความซับซ้อน (Co) มากกว่าค่าอื่น กล่าวคือ นักเรียนที่ไม่มีเพื่อนมีแนวโน้มที่จะทนต่อความคลุมเครือ ความไม่แน่นอน ได้ดีกว่านักเรียนที่มีเพื่อนมากที่สุด และยังชอบสถานการณ์และแนวความคิดใหม่ ๆ ชอบสิ่งที่มีความยากซับซ้อนมากกว่า ซึ่งแนวโน้มนี้อาจเนื่องมาจากการที่นักเรียนที่ไม่มีเพื่อนไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมของกลุ่มเพื่อนมานานจนเกิดความเคยชินและเป็นนิสัย ซึ่งทำให้ต้องอดทนต่อการไม่เป็นที่ยอมรับนี้ และหลอยอดทนต่อเรื่องอื่น ๆ เช่นต่อความคลุมเครือ ความไม่แน่นอนต่าง ๆ ไปคอยสำหรับบุคลิกลักษณะทั้ง ๑๔ ด้านที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญนั้น ก็อาจจะเนื่องมาจากการคัดเลือกแบบทดสอบของต่างประเทศมาใช้ ทำให้พื้นฐานทางบุคลิกลักษณะและวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างของต่างประเทศไม่เหมือนพื้นฐานทางบุคลิกลักษณะและวัฒนธรรมของเด็กไทย จึงไม่อาจกำหนดบุคลิกลักษณะของเด็กไทยออกมาได้เด่นชัด ในทางสถิติหรืออาจเป็นเพราะตัวอย่างประชากรมีช่วงกว้างของอายุที่แตกต่างกันมากเกินไป คือรวมเอาวัยรุ่นตอบกลับและตอนปลายเขาคงวัยกัน ทำให้การเปรียบเทียบบุคลิกลักษณะของนักเรียนที่มีเพื่อนมากที่สุดและที่ไม่มีเพื่อนไม่ปรากฏความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๒. การเปรียบเทียบบุคลิกลักษณะของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุดและนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุด (ตารางที่ ๒) ผลที่ได้ปรากฏว่านักเรียนทั้งสองกลุ่มมีบุคลิกลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ เฉพาะในด้านลักษณะทางความซับซ้อน ลักษณะเป็นตัวของตัวเอง ลักษณะความโน้มเอียงทางศาสนา ลักษณะการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด และลักษณะความเป็นชายหญิง ซึ่งหมายความว่า

๒.๑ นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุดมีบุคลิกลักษณะที่ทนต่อความคลุมเครือและความไม่แน่นอนได้ดี ชอบสถานการณ์และแนวความคิดใหม่ ๆ มากกว่านักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนชายได้รับการอบรมเลี้ยงดูมาด้วยวิธีการที่แตกต่างจากนักเรียนหญิง เพราะสังคมไทยเรา

มักพูดนอมนอกผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย เนื่องจากเป็นเพศที่อ่อนแอกว่า การยอมรับก็หนัก
 ไปในทางที่จะให้ลูกผู้หญิงบิ่คดีจารีตประเพณีและขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ไวกว่า
 ลูกผู้ชาย ดังนั้นผู้หญิงจึงรับเอาสิ่งต่าง ๆ จากสังคมและวัฒนธรรมไวจนเป็นนิสัยและ
 เป็นบุคลิกลักษณะอย่างหนึ่งไปคือชอบทำความแนวความคิดเก่า ๆ ชอบสถานการณ์แบบ
 ที่เคยเป็นอยู่และอดทนต่อความคลุมเครือและความไม่แน่นอนต่าง ๆ ไคนอຍกว่า

๒.๒ นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุดมีบุคลิกลักษณะ เป็นตัว
 ของตัวเอง มีความโน้มเอียงที่จะเป็นอิสระจากผู้ที่เหนือกว่า คัดค้านการละเมิดสิทธิ
 ของบุคคลและอดทนต่อความคิดเห็นที่นอกเหนือไปจากความคิดเห็นของตนค่อนข้างรอบ
 ความจริง มีเสรีภาพทางสติปัญญาและทางการเมือง และมักจะไม่ตัดสินใจอะไรลงไป
 ง่าย ๆ มากกว่านักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุด ซึ่งบุคลิกลักษณะเช่นนี้ตรง
 กับที่ Smith ^๑ กล่าวไว้ว่าในจำพวกความแตกต่างทางโครงสร้างระหว่างเพศหญิงกับ
 เพศชายนั้น ลักษณะความเป็นตัวของตัวเอง เป็นลักษณะเด่นชัดที่สุด เพราะผู้ชายมีความ
 เป็นตัวของตัวเองมาก คือมองไวกว่าเป็นอิสระทางกายภาพและทางสังคมมากกว่า
 จึงสาเหตุก็อาจเป็นดังที่ Vaught ^๒ กล่าวไว้ว่าที่ผู้ชายเป็นอิสระมากกว่าผู้หญิงนั้น
 เป็นเพราะมีบทบาททางสังคมที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัด

๒.๓ นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุดมีความสงสัยเกี่ยวกับ
 ความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาที่เป็นแบบแผนใช้กันมา และมีใจเอนเอียงที่จะไม่
 ยอมรับความเชื่อและการปฏิบัติเหล่านั้นโดยเฉพาอย่างยิ่งสิ่งที่ยอมรับปฏิบัติกันมาอย่าง
 เกรงครັดและถายทอดกันมาเป็นประเพณี มากกว่านักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อน

^๑ Henry C. Smith, Personality Development (New York: McGraw-Hill Book Co., 1968), p. 465.

^๒ G. H. Vaught, "The Relationship of Role Identification and Ego Strength to Sex differences in Rod and Frame Test", Journal of Personality, 33(1965), pp. 271-283.

มากที่สุด ซึ่งผลข้อนี้สอดคล้องกับที่ Allport, Gillespie, และ Young^๓ กล่าวไว้ว่า เด็กหญิง เวอมนั้นในศาสนามากกว่าเด็กชายและรู้สึกของการศาสนาในทุกระดับอายุมากกว่าเด็กชาย และเด็กหญิงจะสงสัยในศาสนาน้อยกว่าเด็กชาย ทั้งยังสงสัยในปริมาณที่น้อยกว่า เขาอธิบายว่าเป็นเช่นนั้นเพราะเด็กหญิงเคร่งศาสนามากกว่า และเด็กหญิงวางนอนสอได้ง่ายและเชื่อฟังคำสั่งของผู้ใหญ่มากกว่าเด็กชาย Allport, Vernon, และ Lindzey^๔ ทำการวิจัยใคดสโกแลเคียงกัน คือพบว่าผู้ชายมีค่านิยมทางวิทยาศาสตร์สูงและนี้ค่านิยมทางศาสนามาก ซึ่งเหตุผลที่เป็นเช่นนั้น Guildford^๕ อธิบายว่าเป็นเพราะสิ่งแวดล้อมที่เด็กแต่ละคนอาศัยอยู่ คือพ่อแม่พี่น้อง เป็นอย่างไร มีค่านิยมเช่นไร ลูกก็ยอมเป็นเช่นนั้น พ่อแม่โดยทั่วไปมักจะไม่คอยควบคุมลูกผู้ชายมากเท่าไรนัก ทำให้เขาเป็นอิสระชอบที่จะค้นพบสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ และไม่คอยเชื่อถือระเบียบประเพณีที่ถ่ายทอดกันมาแต่โบราณ ส่วนลูกผู้หญิงนั้นพ่อแม่มักอบรมให้อยู่ในระเบียบแบบแผนในกรอบของประเพณีค่านิยมพ่อแม่มีอยู่และถ่ายทอดให้แกลูกจนจึงเป็นผลทำให้เด็กหญิง และเด็กผู้ชายมีบุคลิกลักษณะและความโน้มเอียงทางศาสนาต่างกัน

๒.๔ นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษา^๕ ที่เพื่อนมากที่สุดมีการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดมากกว่านักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุด คือชอบมีเงินคนา การนิยมการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึก และอาจรู้สึกของการต่อต้านและก้าว

^๓G. W. Allport, J. M. Gillespie, and J. Young, "The Religion of the Postwar College Student", Journal of Psychology, 25(1948), 3-33.

^๔G. W. Allport, P. E. Vernon, and G. Lindzey, Study of Values: Manual of Directions (Boston: Houghton Mifflin, 1951).

^๕G. P. Guildford, Personality (New York: McGraw-Hill Book Co., 1959).

ราวมากกว่าซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ Guinouard และ Rychlak^๖ ที่ทำการศึกษาดังกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับคะแนนนิยมจากสังคมมีตีพว่า เด็กผู้ชายที่มีเพื่อนมากนั้นมีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง ก้าวร้าว และชอบผจญภัย Smith^๗ ก็ได้กล่าวไว้เช่นกันว่าผู้ชายมักหุนหันใจเร็วกว่าผู้หญิงเล็กน้อย ซึ่งทั้งนี้ก็อาจเป็นเพราะการเลี้ยงดูที่ต่างกันระหว่างเด็กชายกับเด็กหญิงอีกเช่นกัน คือเด็กชายได้รับการเลี้ยงดูอย่างเป็นอิสระมาแต่เล็ก ๆ ในขณะที่เด็กหญิงถูกบังคับให้อยู่ในกรอบและระเบียบแบบแผนต่าง ๆ ทำให้พัฒนาบุคลิกลักษณะที่ต่างกันขึ้นมาความสิ่งแวดล้อม

๒.๕ นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุดแสดงถึงลักษณะความเป็นชายมากกว่านักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุด กล่าวคือไม่สนใจเรื่องเกี่ยวกับสุนทรีย์ภาพ และยอมรับว่ามีปัญหาทางการปรับตัว ความรู้สึกกังวลใจ หรือความยกพรองส่วนตัวเพียงบางประการ และยังมีความโน้มเอียงที่จะเข้าหาสังคมน้อยกว่าพวกที่โตคะแนนต่ำ แต่สนใจเรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์มากกว่า ซึ่งบุคลิกลักษณะเหล่านี้ก็ตรงกับความเป็นจริงที่สังคมยอมรับ นอกจากนี้ Cattell^๘ ก็ยังกล่าวไว้ด้วยว่าผู้หญิงมีความกังวลใจและอารมณ์อ่อนไหวมากกว่าผู้ชาย ซึ่งอาจมีผลมาจากการเลี้ยงดูในวัยเด็กและสภาพสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันด้วย จะเห็นได้อย่างเด่นชัดว่าปัจจุบันนี้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้ชายจึงได้รับการเลี้ยงดูมาอย่างอิสระและถูกบังคับให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผนต่าง ๆ น้อยกว่าผู้หญิงก็ยอมรับว่ามีปัญหาทางการปรับตัวและความรู้สึกกังวลใจน้อยกว่า จิตใจที่เป็นอิสระก็แข็งแกร่ง ไม่ค่อยสนใจสิ่งที่ละเอียด

^๖ Donald E. Guinouard, and Joseph F. Rychlak, "Personality Correlates of Sociometric Popularity in Elementary School Children", The Personal and Guidance Journal, 40(1962), 438-442.

^๗ Smith, op.cit., p. 463.

^๘ R. B. Cattell, The Scientific Analysis of Personality (Baltimore: Penguin, 1965).

อ่อนและงอแงต่างจากผู้หนึ่งซึ่งได้รับการเลี้ยงดูมาอีกแบบหนึ่งคือ ถูกอบรมให้ทำตามระเบียบแบบแผนของสังคมเมื่อมาพบกับสิ่งใหม่ ๆ แปลก ๆ จึงปรับตัวเปลี่ยนแปลงได้ช้ากว่า นอยกว่า และเกิดความรู้สึกกังวลใจใญ่

๓. การเปรียบเทียบบุคลิกลักษณะของนักเรียนหนึ่งชั้นมัธยมศึกษาที่ไม่มีเพื่อน และนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อน (ตารางที่ ๓) ผลที่ได้ปรากฏว่านักเรียนทั้งสองกลุ่มมีบุคลิกลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ เฉพาะในด้านลักษณะการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด ลักษณะ บุรณภาพใ้ตัวบุคคล ลักษณะแสดงระดับความกังวลใจ และลักษณะห่วงใยในสวัสดิภาพของบุคคลอื่น ซึ่งหมายความว่า

๓.๑ นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาที่ไม่มีเพื่อน ชอบมีจินตนาการนิยมนการ แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึก และอาจมีความรู้สึกต่อการต่อต้านและการร้าว มากกว่านักเรียนหนึ่งชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อน ซึ่งผลนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Winborn และ Jansen ที่พบว่าพวกผู้นำในกลุ่มสังคมและการเมือง มีลักษณะเด่นในด้านความเป็นอิสระ ใจเร็ว ใจกว้าง มีเหตุผลและชอบวิพากษ์วิจารณ์ มีความต้องการที่จะคนกว่าในโลกแห่งความรู้และความคิด Guinonard และ Rycklak ก็ทำการวิจัยพบว่าเด็กชายมีลักษณะการร้าวกว่าเด็กหญิง และ Smith ก็กล่าวไว้ว่าผู้ชายจะahunหันใจเร็วกว่าผู้หญิงเล็กน้อย บุคลิกลักษณะเช่นนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากการเลี้ยงดูที่แตกต่างกันคือผู้ชายได้รับความเป็นอิสระมากกว่าผู้หญิงมาตั้งแต่เล็ก ๆ ทำให้hunหัน ใจเร็ว และอาจตามใจตัวเองจนเคยตัว ทำให้เกิดการก้าวร้าวขึ้น

๘ Bob B. Winborn, and David G. Jansen, " Personality Characteristics of Campus Social-Political Action Leaders", Journal of Counseling Psychology, vol. 14, no. 6 (1967), pp. 509-513.

๑๑ Guinonard, and Rycklak, op.cit., pp. 438-442.

๑๑ Smith, op.cit., p. 463.

๓.๒ นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาที่ไม่มีเพื่อนยอมรับเอาที่ สนุกดีและ
พฤติกรรมบางอย่างของบุคคลที่แสดงว่าชักรับสังคมหรือมีปัญหาทางอารมณ์ไว้มาก
กว่านักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาที่ไม่มีเพื่อน ซึ่งลักษณะข้อนี้พ้องกับผลการวิจัยของ
Guinouard และ Rychlak^{๑๒} ที่พบว่าเด็กหญิงมักใจดี อ่อนไหว และตื่นตัว
ง่าย และชอบเอาสังคมมากกว่าเด็กชาย ดังนั้นจึงเห็นความสัมพันธ์กับบุคคล
อื่นๆเป็นสิ่งจำเป็น ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีพฤติกรรมและอารมณ์ชักรับการยอมรับของ
สังคมหรือไม่ ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากการได้รับการเลี้ยงดูแบบที่ต่างทั้งพา
และใกล้ชิดกับพ่อแม่มาแต่เล็ก ๆ ทำให้มีความรู้สึกผูกพันจนเป็นนิสัย

๓.๓ นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาที่ไม่มีเพื่อนมีระดับความกังวลใจค้ำ
กว่านักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาที่ไม่มีเพื่อน คือไม่ยอมรับว่าคนมีความรู้สึกหรืออา
การหงุดหงิดกังวลใจ บุคลิกลักษณะข้อนี้ตรงกันข้ามกับผลการศึกษาวิจัยของ
Cattell^{๑๓} ที่ปรากฏว่าผู้หญิงมีความกังวลใจ จู้จี้พิถีพิถัน และถูกเร้าให้ร้องไห้
โดยสภาพอารมณ์ที่หน้าทศุใจไ้มากกว่า ซึ่งเป็นเช่นนี้ก็เพราะผู้หญิงได้รับการเลี้ยง
ดูในวัยเด็กมาอย่างกวัดขันควบคุม ทำให้หันไปสู่ความคิดฝันหรือจินตนาการมากกว่า
ผู้ชาย เช่นเดียวกับที่คนในวัฒนธรรมเก่าๆเป็นคนที่ชาวอินเดีย ฝรั่งเศส และ
อิตาลี มีแนวโน้มที่จะกังวลใจมากกว่าคนในสังคมยุคบุกเบิกเช่นชาวอเมริกา ผล
การวิจัยที่แตกต่างกันนี้อาจเนื่องมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มตัว
อย่างประชากรในการวิจัยของ Cattell และกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการ
วิจัยคราวนี้ก็เป็นได้ คือวัฒนธรรมบางอย่างที่ต่างกันทำให้ความคิดเห็นและทัศนคติ
ของคนแตกต่างกันไปด้วย และเป็นเหตุให้ผลการวิจัยเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะค้ำนี้
ตรงข้ามกัน

^{๑๒} Guinouard, and Rychlak op. cit., pp. 438-442

^{๑๓} Cattell, op. cit.

๓.๔ นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาที่ไม่มีเพื่อนแสดงลักษณะห่วงใยในสวัสดิภาพของบุคคลอื่นมากกว่านักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาที่ไม่มีเพื่อน คือรู้สึกผูกพันกับคนอื่นไว้ใจได้ และมีจรรยาในการเกี่ยวข้องกับคนอื่น ห่วงใยในความรู้สึกและสวัสดิภาพของบุคคลที่ตนพบปะคุย มากกว่าผลข้อนี้ตรงกับผลจากการวิเคราะห์บุคลิกภาพของ Cattell^{๑๔} ที่พบว่าผู้หญิงมี Superego มากกว่าผู้ชาย คือให้ความสนใจต่อความต้องการของคนอื่นมากกว่าผู้ชาย พากเพียรมากกว่า และเป็นระเบียบมากกว่า ซึ่งทั้งนี้ก็อาจเนื่องมาจากสภาพการเลี้ยงดูที่ได้รับมาแตกต่างกันอีกเช่นกัน ผู้หญิงได้รับการอบรมมาอย่างใกล้ชิดกับระเบียบแบบแผนของสังคม ทำให้คุ้นเคยกับการอยู่ร่วมกับคนอื่น ในฐานะที่มอง เห็นคนอื่นมีความสำคัญต่อตนเอง จึงมีความรู้สึกผูกพันเกี่ยวข้องกับคนอื่นมากกว่าผู้ชาย

๔. การเปรียบเทียบบุคลิกลักษณะของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุดและที่ไม่มีเพื่อน (ตารางที่ ๔) ผลที่ได้ปรากฏว่านักเรียนทั้งสองกลุ่มมีบุคลิกลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ เฉพาะในด้านลักษณะเป็นตัวของตัวเองและลักษณะความโน้มเอียงทางศาสนา ซึ่งหมายความว่า

๔.๑ นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาที่ไม่มีเพื่อนแสดงความโน้มเอียงที่จะเป็นอิสระจากผู้ที่เหนือกว่า ทัดเทียมการละเมิดสิทธิของบุคคลและออกนอกความเห็นที่นอกเหนือไปจากความเห็นของตน ขอบเขตความจริง มีเสรีภาพทางสติปัญญาและทางการเมือง และมักจะไม่ตัดสินใจอะไรลงไปง่าย ๆ มากกว่านักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุด ซึ่งบุคลิกลักษณะเช่นนี้อาจสืบเนื่องมาจากการที่ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ กับเพื่อน ไม่ได้ใกล้ชิดกับเพื่อน จึงเป็นตัวของตัวเองได้มากกว่า ไม่ค่อยต้องคล้อยตามความความเห็นของคนส่วนมากและมีเสรีในการทำอะไร ๆ ตามที่ตนพอใจได้ หรือมองใค้อีกแง่หนึ่งว่าเมื่อมีความเป็นตัวของตัวเองมาก ความต้องการที่จะผูกพันมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ กับกลุ่มเพื่อนจึงมีน้อย

^{๑๔} Ibid.

๔.๒ นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาที่ไม่มีเพื่อนชอบสงสัยเกี่ยวกับความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาที่เป็นแบบแผนใช้กันมาและมีใจเอนเอียงที่จะไม่ยอมรับความเชื่อและการปฏิบัติเหล่านั้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่ยอมรับปฏิบัติกันมาอย่างเคร่งครัดมากกว่านักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุด บุคลิกลักษณะเช่นนี้อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ไม่เป็นที่ยอมรับในหมู่เพื่อนฝูง ทำให้รู้สึกหวาดหวั่นหรือระแวง ซึ่งความรู้สึกนี้อาจนำไปสู่การไม่ไว้วางใจสงสัย และไม่ยอมรับระเบียบแบบแผนทางสังคมหรือสิ่งที่สังคมยึดถือ รวมทั้งความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาที่คนส่วนมากในสังคมยึดถือเป็นแบบแผนกันมากก็ได้ หรืออาจเป็นเพราะมีความเป็นตัวของตัวเอง (คังซอ ๔.๑) มากก็ได้

๕. การเปรียบเทียบบุคลิกลักษณะของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุดและที่ไม่มีเพื่อน (ตารางที่ ๕) ผลที่ได้ปรากฏว่านักเรียนทั้งสองกลุ่มมีบุคลิกลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ เฉพาะในค่านลักษณะที่มีแนวโน้มทางทฤษฎีและลักษณะห่วงใยในสวัสดิภาพของบุคคลอื่น ซึ่งหมายความว่า

๕.๑ นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุดมีแนวโน้มทางทฤษฎีมากกว่านักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาที่ไม่มีเพื่อน กล่าวคือชอบเกี่ยวข้องกับหลักทฤษฎีและปัญหาต่าง ๆ ชอบคิดโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ชอบแสดงความสนใจในวิทยาศาสตร์และกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ และโดยทั่วไปจะเผชิญปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ใช้การพินิจพิจารณาและคิดอย่างวิพากษ์วิจารณ์มากกว่า ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุดนี้เป็นพวกที่มีสติปัญญาสูงกว่าระดับเฉลี่ย ดังที่ Hurlock ^{๑๕} กล่าวไว้ว่าการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนนั้นมีผลเหตุจากระดับสติปัญญาควบคู่ประการหนึ่ง และลักษณะแนวโน้มทางทฤษฎีก็เป็นบุคลิกลักษณะ ๑ ใน ๖ อย่างที่แสดง

^{๑๕} Elizabeth C. Hurlock, Adolescent Development (McGraw-Hill Book Co., Inc. 1955), p. 153.

ถึงระดับสติปัญญา ^{๑๖} ฉะนั้นการที่นักเรียนชายที่มีเพื่อนมากที่สุดมีแนวโน้มทางพฤติกรรมมากกว่านักเรียนชายที่ไม่มีเพื่อนจึงอาจเนื่องมาจากระดับสติปัญญาของเขาสูงกว่าพวกนักเรียนชายที่ไม่มีเพื่อนก็เป็นได้

๔.๒ นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุดมีลักษณะห่วงใยในสวัสดิภาพของบุคคลอื่นมากกว่านักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาที่ไม่มีเพื่อน คือรู้สึกผูกพันกับคนอื่นไว้ใจได้ และมีจรรยาในการเกี่ยวข้องกับคนอื่น ห่วงใยในความรู้สึกและสวัสดิภาพของบุคคลที่ตนพบปะด้วยมากกว่า ซึ่งขยสนี้สนับสนุนข้อเท็จจริงที่ว่าลักษณะนี้มีความผูกพันกับคนอื่น เป็นที่ไว้ใจได้ มีจรรยาและมีความห่วงใยต่อคนอื่น ย่อมทำให้บุคคลมีเพื่อนมาก

^{๑๖} Paul Heist, and George Yonge, Omibus Personality Inventory Form F: Manual (The Psychological Corporation, 1968), pp. 23-26.